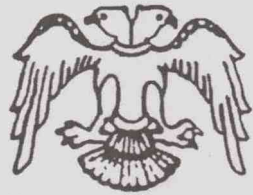

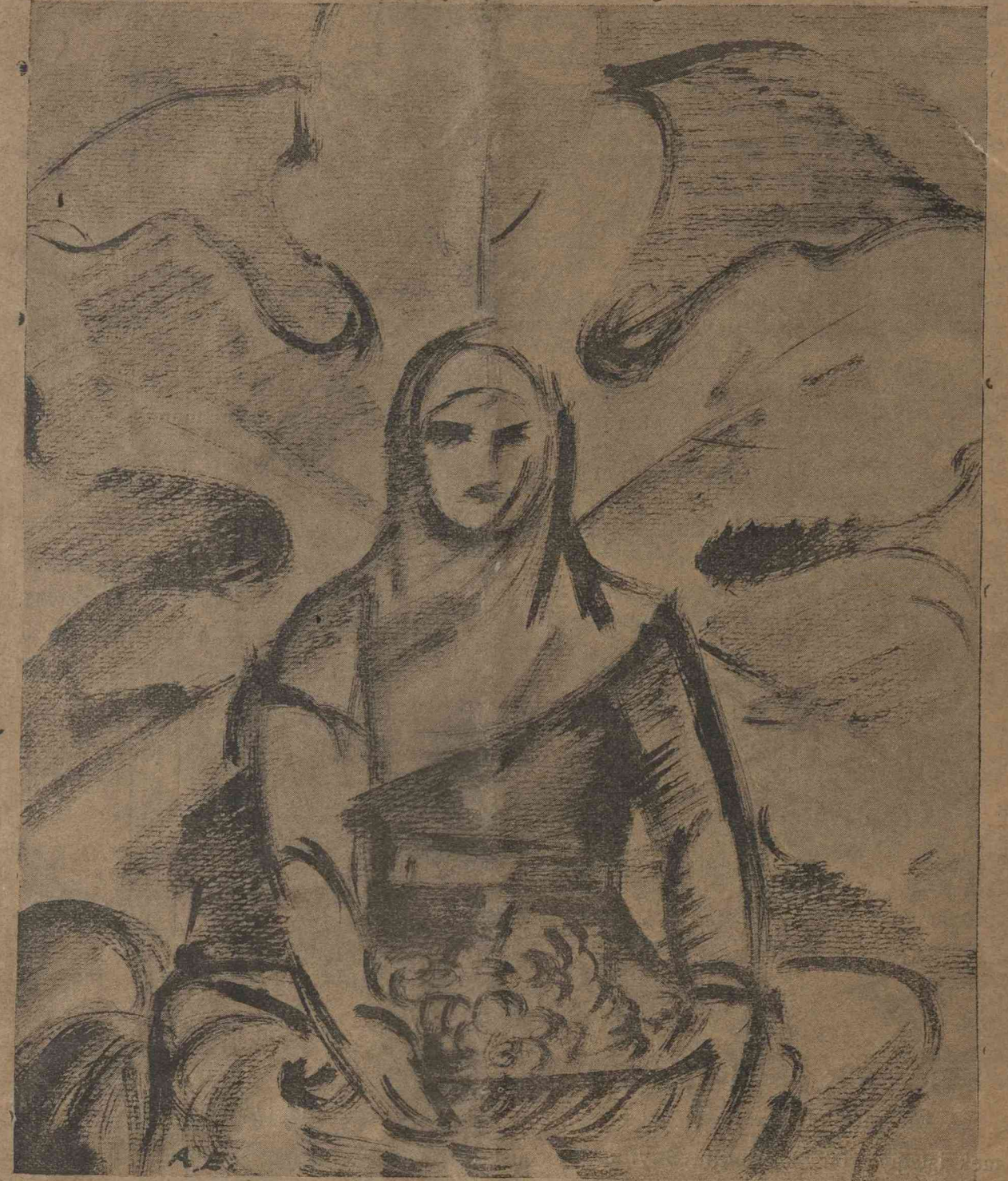
Fikirler İzmir Halkevi
Dergisi - 230
1942

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO: 5037698
ADI: Fikirler
CILT:
SAYI: 230
YIL: 1942

FIKİRLER

İZMİR HALK EVİ DERGİSİ ■ KURULUŞ TARİHİ 1927

SAYI 230

15 Temmuz 1942

Fiatı 15 kuruş

FIKİRLER

Kuruluş tarihi : 1927

15 Temmuz 1942

SAYI : 230

DÜŞÜNCELER:

Beklediğimiz Edebiyat

Yazan: HADİ AKYOL

Niçin büyük inkilâbımıza yaraşan bir edebiyat yaratamadık? Bu sorguyu fikir ve sanatla uğraşan herkes kendi kendine veya birbirine sorabilir. Buna şu sözlerle cevap verenleri bazan işitiyoruz: «İnkilâbın içinde yaşadığımız için buna psikolojikman imkân görülemez. Bunu ancak bizden sonraki nesiller yaratacaktır.» Eğer bu cevapla kendimizi inandırırıyorsak çok hazindir. Bu bir hakikattir ki; hiç bir vakit kulak gözüün yerini tutmaz. Biz inkilâbımızı bütün inceliklerine varıncaya kadar gördük, yaşadık ve yaşıyoruz; heyecanlarımız, bilgilerimiz, görüşlerimiz taptazedir. Bu kadar kuvvetli materyelle biz bunu yapamazsak, bizden sonrakilerin kitaptan okuyarak, ağızdan dinliyerek ve hafta sinemada görerek bilmem ki ne dereceye kadar başarabileceklerdir. Son hâdiseler bize gösteriyor; Yeni hamlelerle yola çıkan genç milletlerin sanatkârları inkilâplarının içinden doğarak, büyük eserlerini vermekteler.

Şu yirmi senelik edebiyatımıza baktığımız zaman bizim olan, ma'seri varlığını doyuran ne görüyoruz? Şiirlerde Ayşe, Fatma, gelion, gidiyon, romanlarda ve hikâyelerde şehirlinin tasavvur ettiği ve adeta bir yama gibi sırtan bir kaç köy manzarası ve köy hayatından başka ne vardır ki...Partimizin açtığı roman müsabakasının sonucu da bize bu boşluğu ne kadar açık olarak gösterdi. (Sinekli Bakkal) romanı bilmi-

yoruz ne dereceye kadar bizimdir? Diyerloti gözlüğüyle bizi bize gösteren bir eserden başka bir şey olmasa gerektir.

Edebiyat ferdi olmaktan ziyade, bir milletin ma'seri hayatının akislerini canlandırır ve terennüm ederse cemiyete o nisbette müessir olur.

Tanzimattan beri hep şekille uğraştık ve bugün de uğraşmaktayız. İşin özünden ziyade kabuğunda dolaşıyoruz. Halbuki garbın ölmez eserlerini okuduğumuz zaman ne kadar derinleşiyoruz.

Büyük inkilâbımızın destanlarını yazmak zamanı çoktan gelmiş ve geçmek üzeredir bile.. Bu hatıralar halkın içinde yaşıyor. Savaşlarda bulunan kahramanlar vatan içinde dolaşıyorlar. Bunlar kendi aralarında her gün, mukaddes gazalarının bin bir menkibesini anıyorlar. Edebiyetçılarımız ise halen şehirlerin süslü hayatı içinde kendilerine göre bir edebiyat yaratmakla meşguldürler. Unutuyorlar ki bunların bırakacakları cüce eserler gelecek nesilleri hiç bir vakit doyurmayacak ve onlar için bir vesika olıyacaktır.

Bir çok pürüzlerinden temizlenmiş ve gündün güne daha tekâmül eden güzel lisanımızla günlük ve ma'seri hayatımızın muhtelif yönden içini aksettiren öz edebiyatımızı yaratmak lâzım-

içindekiler

Beklediğimiz edebiyat	Hadi Akyol
Genel Sekreterimizle üç saat	Fuat Edip Baksı
Olayım (şiir)	F. E. B.
Keman (şiir)	Necip Sözman
Bağlama (şiir)	Z. Tarık Işıtman
Orta çağ tarihinde Anadolu'nun rolü (konferans)	Üniversite Prof. J. C. Stephen Runciman
Çocuğun zihni sağlığı	A. Kemal Karadayı
Gençlik teşkilâtı ve beden terbiyesi	M. Öz
"Baraj," sözünün kökü Türkçedir	F. E. B.
Namık Kemalden iki tarihî vesika	Fikirler
Kitap ve dergiler arasında	
Halkevi çalışmaları	

Gençlik yazıları:

Bu sayıdan itibaren yeni bir kadro ile çalışmaya başlayan Dergimiz, genç istidatları belirtmek isteğiyle bir «Gençlik Sayfası» açmıştır.

Gönderilecek yazılar Halkevi Fikirler adresine yollanmalıdır.

5037698
1942/230

İNTİBALAR:

Genel Sekreterimizle üç saat..

Halkevindeyiz.. Saat 17,5 .. Sempatik yüzü ve popüler gönlü ile Parti Genel Sekreterimiz sayın Memduh Şevket Esenal, isteklerimizi soruyor, bizleri can kulağıyla dinliyor. Ve sırası gelince, ruhları saran derin bir samiyet havası içinde, düşündüklerini tecrübenin ve olgunluğun potasında eriterek iddiakâr olmaktan çok uzak, fakat köklü bir imanın heyecan dolu sesiyle konuşuyor...

Saat 20.5 ... Halkevinin merdivenlerini inerken düşünüyorum: Bende ki bu değişikliğin manası ne? Hangi sihirli pınarın hayata ümit ve teselli veren suyunu içtim de böyle serinledim?

Şaire hak verdim sonunda: « Doğru söz, özentiye kaçmayn söz, kalblerin anahtarıdır. » İşte bu satırları, duygularıma aynalık eden bu düşüncelerle yazıyorum.

Nele konuşmadık ki: Edebiyattan, musikiden, resimden, ideâl ve yapıcılığa kadar her şeyden.. Bu görüşmelerden ettiğim isifadeler, kısaca şunlardır:

dir. Bunun için garbın aldatıcı frenkperestliğini bırakıp kendi kabuğumuzun içindeki özü bulmaya çalışalım; bu da ancak, millî kültürümüzü iyi bilmek ve milletimizin psikolojisini çok daha iyi bilmekle mümkün olacaktır kanaattindeyiz. Bu suretle hasretini çekmekte olduğumuz, bizi bize ve bizi bütün dünyaya aksettirecek olan edebiyatımızdan doğacaktır.

Hadi Akyol

1—Kültür hafızalarımızın sahifelerine geçirilmiş kopya bilgilerden ve lüzum görüldükçe karıştırılan kitapların verimlerinden ibaret değildir.

2—Kendimizi ifade edebilmek için, herkesten önce kendimize muhtacız.

3—Şekilde ruhu değil, ruhta şekli yaratmak lâzım...

5—Sanat, öz vazifesini yapmakla beraber, canlı ve uyandırıcı olmalıdır.

6—Üstün eser verebilmek ve işinin eri olabilmek için «kifayet ve «ihata»nın mevcudiyeti yani (kâselerin dolması [1]) şarttır.

7—Açık ve dürüst konuşmanın sırası yoktur; «gillü gışsiz» olmak kaydıyla bu, her vakit mümkündür.

8—Manevî tokluk, yıllarca evvel çekilmiş manevî bir açlığın mükâfatı olabilir...

Daha sayayım mı?..

Yolda, çok yakın bir arkadaşına söylediğim şu sözlerle yazıma son veriyorum: « Sevinçle itiraf etmeliyim ki, ben, bu konuşmayı dinlemekten önceki, ben, değilim... »

4 - Temmuz 942 -

Fuat Edip Baksı

(1) Tabir Genel Sekreterimizindir.

Olayım

Hadi Akyol'a

Yüklüyüm dertlerden yana,
Acı sözler deme bana.
Garibim geldim kapına,
Kulun, kurbanın olayım.

Sesini öpeyim senin,
Pınar suyu kadar serin...
İçindeki derin, derin,
Gizli lisanın olayım.

Dağıt gözlerinden kışı,
Unut şu dargın bakışı,
Bıraktım ellere dışı
Canında canın olayım..

-F. E. B.

Keman

Koynunda ayrılığı, elemi deren keman,
Bülbüle sesi, ney'e nefesi veren keman,
Bağrında topladığın bin garibin âhıdır,
Telinle söylediğin dertlerin Allahıdır.

Kâh mâziye süzülür ilâhî bir yâd olur,
Kâh bir dertli gönülde inleyen feryâd olur,
Kâh sevdalı gönülde tutuşan bir «ad» olur,
O, bir ümit denizi, bin gönül ferahıdır.

Biraz beni de söyle, beni de inle keman
Benim de bağrım yanık dinle, feryadı aman...
Aman... gel dertli keman, gel ol derdime
derman

Bir keman iniltisi bin dertlinin âhıdır.

Necip Sözmen

Bağlama

(R. Tarakçıoğlu'na Saygılarımla)

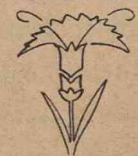
Düşmez dertlilerle, âşık elinden,
Türküler dökülür her bir telinden,
Sesi gelir aşan dağlar yelinden,
Bağlamanın sesi: Bizim sesimiz.

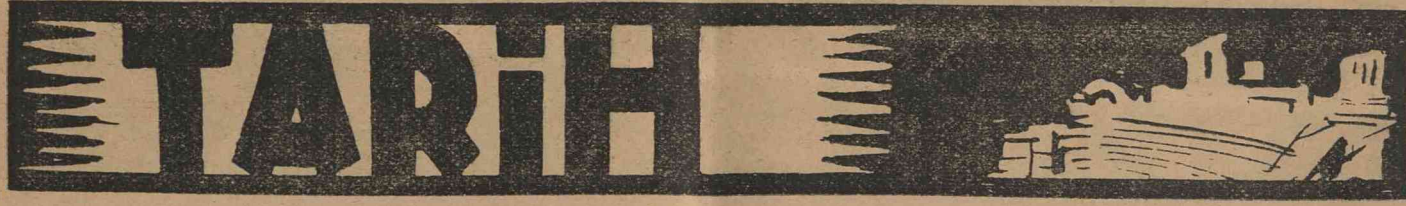
Her telinin sesi yüreği yakar,
Âşıkı, Ozanı ardına takar,
Sözlerinden mertlik, yiğitlik akar,
Odur, bizim serin pınar tasımız.

Koroğlu, Ayvaza hep onu çaldı,
Ondan, teselliler, ilhamlar aldı,
Her duyan bağlandı, sesine daldı,
Onların, sazları: Bizim sazımız

Bu sesle avunur, coşar, çağlarız,
Türküsüne içten gönül bağlarız,
Sesiyle dertlenir, güler, ağlarız,
Onunla silinir kulak pasımız...

Ziya Tarık Işırtman

Orta çağ tarihinde Anadolu'nun rolü

İstanbul Üniversitesi Bizans tarihi Prof. J. C. STEPHEN RUNCİMAN'ın 16/6/943 tarihinde Evimizde verdiği konferans

Fikirler

Müteammim iptidal bilgiler arasında tarihte en büyük zarar ika eden fikir, Rusyayı katedip Boğazlardan ve Adalar denizinden geçen kesin bir hatla, Avrupanın Asyadan tamamen ayrılmış olduğu hakkındaki cahilâne fikirdir. Biz burada, Türkiyede bu fikrin ne derece gülünç olabileceğini ortaya koyabilecek vaziyetteyiz. Eğer bu kanaat doğru olmuş olsaydı İstanbulun Avrupai, Ankara ve İzmirin ise Asiyai ve İstanbuldan tamamen farklı iki ayrı şehir olması lâzımgelirdi. Böyle bir kanaatin yersizliğini-görmek için şöyle etrafımıza bakmak ve bu büyük modern şehrin melahet ve şirinliklerine bir göz atmak kâfidir. Bu yanlış fikir tarihi hakikatlerin tedrici bir sui tefekküründen doğmuştur. "Asya," kelimesi aslen Balkan Yarımadası ve Yunanistana karşılık olmak üzere kullanılmış ve ancak sonradan Çin denizlerine kadar uzanan büyük arazi parçasına itlak olunmuştur. Yalnız Balkanlarla Asya arasındaki bu keyfi taksim insanların fikirlerinde ve coğrafya kitaplarında yerleşip kalmıştır. Tarih bize bu hususta tamamen farklı rivayetler nakletmekte ve Anadolu'nun sadece Asya kıtasının garbında bir karakol olmadığını söylemektedir. Mukadder vazifesi Boğazları kontrol etmek ve Şarki Akdeniz âleminin anahtarını elinde tutmak olan Anadolu başlıbaşına bir bütündür.

Trovanın muhasara edildiği gündenberi, Boğazlar meselesi beynelmilel siyaset âleminde büyük bir rol oynamıştır. Bütün devirler boyunca bunun tarihçesini yapmak uzun bir zamana mütevakkıftır. Ben bugün sadece İmparator Büyük Kostantin'in ehemmiyetini idrak ederek İstanbul Boğazında yeni bir idare merkezi kurduğu tarih-

ten itibaren Ortaçağ devrindeki rolünü tetkik edeceğim.

Meseleyi kavrayabilmek için akılda tutulması icabeden muayyen coğrafi hakikatler vardır: Evvelâ: boğazlar iki dar kanaldan ibarettir. Bunların aşılması kolay ve kıyıları kontrolü altında bulunduran herhangi bir kuvvet tarafından kapanması da kolaydır. Saniyen, eğer Boğazların Rumeli mıntakasından geçilmesi düşünülürse Çanakkale ve İstanbul Boğazına kadar yayılmadan evvel nisbeten dar bir yarımada halinde olan Şarki Trakyadan geçilmek icabeder.

Trakyadan geçirilen bu iş için müsait kısa bir müdafa hattı garptan gelen bu tekrarrübü önleyebilir. Her ne kadar Anadolu tarafında İstanbul Boğazına giden müstahkem yolların tutulması nisbeten kolay ise de Çanakkaleye giden müstahkem yolların kısa bir hat ile müdafaası mümkün değildir. Eğer her iki Boğazın birden müdafaası icabediyorsa, bu sefer tutulması icabeden hattın Anadolu'nun içlerinde olması lâzımgelir. Yani, Boğazların Avrupadan gelen bir kuvvete karşı müdafaası Asyadan gelen bir kuvvete karşı müdafaasından çok daha kolaydır. Stratejik bakımından ifade etmek icabederse, Boğazlar Anadolu'nun bir cüz'üdür demek icabeder. Hatırda tutulması icabeden üçüncü bir nokta, daha vardır. Trakyanın gerisinde Balkan Yarımadası uzanır. Bu Yarımada Adalar denizi kıyıları takibeden yoldan yahut Karadeniz sahillerini takiben ikinci bir yoldan ve yahutta doğrudan doğruya Yarımada'yı katetmek snretile aşılabılır. Yani her hangi bir kuvvet Balkanları doğrudan doğruya kateden yola hakim olmakla beraber Yarımada'ya muhat olan diğer yollara

hakim olamıyabilir. Karadeniz sahilini takibeden yol denizden muhafaza edilebilir. Adalar denizi kıyıları takibeden yol ise ayrıca Rodop silsilesinin himayesine sahiptir. Anadolu'nun coğrafi vaziyeti ise çok farklar gösterir. Burada mühim dağ silsileri şimal ve cenup kıyıları takipeder ve yarımadayı kateden bütün yollar Orta Anadolu yaylasından geçer. Yani Orta Anadolu'yu kuvvetle elinde bulunduran her kim olursa olsun Boğazlara giden müstahkem yolları kontrolü altında bulundurrur ve Boğazlara hakim olur. Fakat Anadolu geniş ve haşın bir memleket. Binaenaleyh bir hükümet için onun kontrolünü elde etmek kolay bir iş değildir ve eğer hükümet zayıf düşerse Anadolu müteaddit birliklere inkisama müsaittir. Bu inkisamın neticesinde hiçbir birlik Boğazlara tamamen hakim olamaz ve beynelmilel meselelerin ortaya çıkmasına vesile olur.

Bizans denilen devrin tetkiki, bu coğrafi mülâhazaları teyit etmesi bakımından bizim için mühim ve caziptir. Bizanslılar, Romalılardan iyi idare edilmiş bir Anadolu tevarüs ettiler ve icabeden şekilde onu elde bulundurdıkları müddetçe Bizans ikbal içinde yaşadı. Bizans tarihini tetkik edecek olursak İmparatorluğun zevale yüz tuttuğu iki devir görürüz. Birinci devir yedinci asırda ikinci devir ise on birinci asrın sonlarından itibaren ileriye doğrudur. Yedinci asırda Anadolu hemen hemen bütün bu devir esnasında evvelâ İranın sonra da Arapların elinde idi. Sekizinci asırda Bizansın yeniden canlanması Arapların Anadolu'dan koğulmasına tesadüf eder. On birinci asrın sonlarında Anadolu'nun Selçukiler tarafından istilası başlar. Bundan bilâhare bahsedeceğimiz. Biz şimdi İstanbulun zengin ve büyüyen bir şehir olduğu zamanlarda Bizansın bilhassa içinde yaşadığı ikbal devirlerini tetkik edelim. Bu devirler beşinci ve altıncı asırlarda Balkan yarımadası, Trakya hudutlarına kadar Bizanslıların, üzerlerine pek az veya hiç nafiz olmadığı muhtelif barbar kitlelerinin işgali altında idi. Dokuzuncu ve onuncu asırlarda ise Balkan yarımadasının merkezi Bulgar askerî kuvvetlerinin elinde bulunuyordu. Binaenaleyh Balkan yarım-

adasının mukadderatıyla İstanbul ve Boğazların ikbal ve refahına pekaz bir münasebeti olduğu bu iki mıntakanın bahtı, Anadolu'nun mukadderatına bağlıdır. Bu, yalnız strateji bakımından değil aynı zamanda bütün iktisadî, kültürel ve içtimai noktalarından da böyledir. İktisadî bakımdan İstanbul başlıca Anadolu'nun mer'a ve tarlalarıyla beslenirdi. Acak Anadolu devamlı bir surette gıda maddeleri temin ettiği taktirde şehir büyük bir nüfusu geçindirebilir. Bundan başka Anadolu'nun maden menabii İmparatorluk servetinin mühim bir kısmını temin etmiştir. İstanbul, büyük Bizans günlerinde nüfusunun kısmı mühimmini Anadolu'dan temin etmesini bu iktisadî bağlara medyun olduğu gibi İmparatorluk dahilinde daha ziyade faal olan anasır da Anadolu'nun idi. Tarihin ilk devirlerinden itibaren Anadolu'yu, daima iyi asker olmuştur.

Bu Bizans devirlerinde bilhassa böyle idi. Bizans en iyi askerî kuvvetlerini Anadolu'dan celbederdi ve insan kuvveti bakımından Anadolu köylüsüne dayandığı müddetçe Bizans büyük bir İmparatorluk olarak kalmıştır. Bu sadece asker bakımından değil generalleri ve devlet adası bakımından da böyledir. Bunların mühim bir ekseriyeti ya Anadolu'da doğmuş, yahutta neslen Anadolu'ludur.

Bizansın muharip ve devlet adamları Anadolu'nun merkez ve şark yaylarından gelirken garp ve cenup mıntakalarından da başlıca yazıcıları ve sanatkârları yetişiyordu. Sanat tarihinde Anadolu'nun bu mıntakalarının tefevvuku daha barizdir. Kozmopolit bir payitaht olan İstanbul dünyanın bütün sanat tesirleri altında kalmıştır. Fakat eğer biz Bizans sanat tarihini bütün teferrüatıyla tetkik edecek olursak Bizansta tekemmül ettirilen hemen bütün sanat şekillerinin daha evvel Anadolu'nun garp ve cenup mıntakalarında tatbik edilmiş olduğunu görürüz. Bu ıstikak mimaride en kolay görülebilir. İstanbulda Aya-sofya gibi büyük binalar daha evvel Anadolu'nun

garp ve cenup mintakalarında meydana getirilmiş olan üslûbün en büyük ve en muhteşem nümunesidir. Ayasofyanın mimarı olan Trallesli Anthemimus ve Milâslı İsidore bizim yakınımızda olan şehirlerde yetişmişlerdir. Tralles bugünkü Aydın'a yakın, Milâs da malûm olduğu veçhile İzmirin 120 kilometre cenubundadır.

Bizans sanatı esas itibariyle, bu yurt halkının sanatkâr dehasile tekemmül ettirilmiş Anadolu sanatıdır, Anadolu halkını sanat vadi-sinde kendi dehasını Yunan dehasına karşı ne kadar farklı olarak ifade ettiğini tetkik etmek her halde caziptir. Yunan ve Roma aleminden tevarüs ettiği çok kuvvetli an'anelere rağmen Bizans sanatı daha eski ve mahalli bir çok vasıfları yeniden ortaya koymuştur. Meselâ Eti saray mimarisinde görülen bazı notifier Bizans saraylarında görülmektedir. Kültür de diğer herşey gibi coğrafi kanunlara mutavaat mecburiyetinde olduğu cihetle bu keyfiyet hayreti mucip değildir.

Strateji, iktisadî, içtimai ve kültür bakımından Bizansın İstanbulu bir Anadolu şehri idi ve bütün İmparatorluk en muhteşem günlerinde Anadolu'ya dayanmıştır. Bunun ne dereceye kadar doğru olduğunu Anadolu'nun başka sahip ve efendilerin eline geçmeğe başladığı zamanki Bizansın zeval ve inhitat tarihi gösterir. Bizanslılar bu yıkılışlarından bizzat azami derecede kendileri mes'uldürler. On birinci asrın iptidalarında refah ve saadet devirlerinin en yüksek mertebesine vasil oldukları anda Anadolu'nun muhtaç olduğu kuvvetli hükûmeti kurmak hususunda ihmal gösterdiler. Büyük Bizans asilzadeleri cesim malikâneler vücuda getirip merkezî sultanları hiçe sayarak buralarda yekdiğeriyle harp ve intrikaya saptılar. Memleketin birlik ve bütünlüğü parçalanmış ve mehip bir düşman ortaya çıktığı zaman artık müessir bir müdafaa kurma imkânları çoktan mün-selip olmuştu.

Selçuk Türklerinin bütün Anadolu'yu-baştan başa fethedememeleri, ihtimal tarihin en büyük hailerlerinden biridir. On birinci asrın sonlarına doğru ilk istilâdan sonra halâ büyük bir kuvvet olan Bizans, toparlanabilmiş evvelâ kendi cehdile ve bilahara garptan gelen Haçlı ordularının yar-dımıyla Yarımada'nın birçok noktalarını yeniden

ele geçirmiştir. Bu hal hiçbir tarafın lehine olmaksızın Anadolu'da birliğin parçalanması neticesini doğurmuştur.

Selçuklular bütün Yarımada'yı kontrolleri altında bulundurmaktan mahrum oldukları cihetle mütmerkiz kuvvetli bir hükûmet kuramadılar ve yekdiğerinden ayrı prensliklere ve beyliklere ayrıldılar.

Bunun neticesi olarak parlak medeniyet ve sanat dehasalarının inkişafına hiçbir veçhile tam bir imkân bulunamadı.

Fakat Bizans daha fenasını ödedi. Kuvvet membaı için lüzumlu olan hinterlandından mahrum ve iktisadî hayatı altüst oldu. En iyi askerlerini celbettiği araziye kaybetti. Halk kitlesi arasında en iyi siyasi ve kültür mürşitlerini temin eden anasirden mahrum kaldı. On ikinci asrın devamı müddetince İstanbulun nüfusu tedenniye ve İmparatorluğun siyasi hayatı infisaha başladı. Anadolu halkından ayrıldığı taktirde İstanbulun yaşayamayacağı hakkındaki tarihi müteartfenin mesnedi olan hakikat bu sure le ziyadesiyle isbat edilmiş oldu.

Aynı zamanda Bizanslılarla Selçuklular arasındaki mütemadi harpler Anadolu'nun refah ve saadatinin harabisinde çok müessir olmuştur. Tarlalar mahvolmuş, yollar bozulmuş ve köylü tered-diye yüz tutmuştu. Filhakika ancak son yıllar içinde Türk Cümhuriyet hükûmetinin akilâne idaresi altında memleket eski refah ve ikbalini tekrar kazanmağa başlamıştır.

Bizans, tedenni halinde iken, inkıraza yüz tutmuş olan birçok memleketlerin düştüğü hatayı tekrarladi. Yabancıları kendine yardıma çağırdı. İstanbul birçok ecnebi paralı askerlerle ve yabancı tüccarlarla doldu ve bunları müellim ecnebi kaptitülasyonu hikâyesi ve İmparatorluk siyasetinde ecnebi müdahaleleri takip etti. Franklar ve İtalyanlardan mürekkep sergüzeştçu bir ordunun şehri zapta muvaffak olup yağma ettikleri 1204 tarihine kadar bu haller en yüksek dereceyi bulmuştu.

Bu sergüzeştçular tarafından kurulan ve hayatı kısa süren "Lâtin" İmparatorluğu zamanında

İstanbul süratle zevale başladı. Çünkü bu Lâtin İmparatorları hiçbir hinterlanda dayanmadan Boğazları idareye kalkmışlardı. Payitahtın sukutiyle Bizans müteaddit kısımlara ayrıldı ve bittabi Anadolu'da kurulup payitahti İznikte olan İmparatorluk Latinleri kovmağa İstanbulu ve Boğazları tekrar ele geçirmeğe muvaffak oldu.

Selçuk Türkleri vaziyetten istifadde edemediler. Merkezî tek bir devlet halinde birleşemeleri ve mühim bir kısma Mogol istilâlarının sebep olduğu keşmekeş, Selçukluların harekette Osmanlılara tekaddüm etmelerine mani oldu. Yeniden canlanmış olan Bizans İmparatorluğu biraz daha kuvvetlice olsaydı ve biraz daha akilâne hareket etseydi bizzat kendisi Selçukluların içinde bulundukları müşkülattan istifade edebilir ve Anadolu'daki vaziyetini sağlamlaştırarak varlığını uzatabilirdi. Fakat İstanbulu tekrar ellerine geçirmiş olmalarından İmparatorlar o derece kendilerinden geçmişlerdi ki Anadolu'yu ihmal ettiler. Her halde Osmanlı devletinin büyümesine mani olacak fazla birşey yapabilmek yapamıyacakları şüpheli idise de iş işten geçinceye kadar hiçbir harekette bulunmuş değillerdir.

Osmanlı devletinin ilk devirlerdeki inkişafı Boğazlara ancak Anadolu cihetinden muvaffakiyetli bir taarruz yapılabileceğini teyit eden munzam bir delildir. Osmanlı İmparatorluğunun inkişafı tarihi, Balkanlarda büyük bir kuvvet olan Ortaçağ Sırp İmparatorluğunun inkişafı tarihine müsadiftir. 14 üncü asrın iptidalarını idrak eden halk Sırpı Osmanlı İmparatorluğundan çok daha korkunç ve çok daha kuvvetli addettikleri halde Sırpı bütün gayretlerine rağmen Boğazları zayıf Bizans İmparatorluğundan ayırmağa muvaffak olamamışlar fakat diğer taraftan Türkler bir kaç sene sonra binnisbe az bir müşkülâtla bunu başarmışlardır. Bizanslılar Trakyaya karşı Balkanlardan yapılan bütün taarruzlara karşı koyabilmişlerse de Anadolu'dan gelen şiddetli bir taarruzu durdurmağa kat'iyen muvaffak olamamışlardır. Her ne kadar Türkler Boğazı geçdikten sonra İstanbul kendilerine bir asır kadar mukavemet göstermiş ise de buna sebep zamanı gelmeden evvel Türklerin kendilerini İstanbulun muazzam istihkâmlarına atmak hususunda isticale lüzum görmemeleri idi.

Fakat Osmanlı İmparatorları bizzat kendileri tarihin verdiği dersleri ihmal etmeleri yüzünden daha ilk yıllarda mahvolacak hale düştüler. Anadolu'nun fethi işini tamamlamadan Avrupa'daki zaferleri teaddüt ettirmeği terviç ettiler. Bu ihmalin netayici, Temürlenk, ordularile birlikte Anadolu içerilerine kadar ilerilediği zaman görüldü. Osmanlı ümerası onun memleketin ortalarına kadar girip Ankarada Sultanı müthiş bir mağlubiyete uğratmasına mani olamadılar. Fakat Temür-leng'in İmparatorluğu kendisinin ölümünden sonra ortadan kalktı ve şehzadeler yeniden kendilerini topladılar, fakat bu sefer derslerini öğrenmişlerdi. Müteakip Sultanlar Birinci Mehmet, İkinci Murat Türk ordularını daha fazla Avrupa içerilerine sürmeden evvel Anadolu'yu tamamen itaatleri altına almak hususuna dikkat etmişlerdir.

Böylece Türklerin İstanbulu fethinden evvel Anadolu tekrar tek bir kuvvetin eline geçmişti. Şehirlerin şayanı hayret bir şekilde refah ve ikballerini yeniden telafi etmesinin ve fetihten sonra göze çarpan ihtişamın başlıca sebebi takriben dört asırdanberi İstanbulun nail olmadığı kendi hinterlandı ile temasa gelmesi ve bu hinterlandın şimdi müttehit bulunması ve sağlam bir idareye sahip olmasıdır.

Osmanlı Padişahlarının idare şeklini tenkit etmek istersek en mühim ve en mühim tenkit onların Anadolu'yu ihmale mütemayil bulunmalarıdır. Geniş İmparatorlukları dahilinde o derece zengin eyaletler vardı ki İmparatorluğun kalbi Anadolu'da olduğunu ve eğer kalp iyi iş görmezse bütün siyasi mevcudiyet için feyz ve ikbal olamayacağını unutmaya müstait görünüyordular. Burada yine eski Bizans İmparatorluğundaki hadiseler muahhar tarihteki hadiselerle mukayese edilebilir ve çıkarılan ders de yine aynidir.

Yedinci asırda Bizanslıların Suriye ve Mısırı Araplara terketmek mecburiyetinde kalmaları muhakkak kendileri için mes'ut bir hadise olmuştur. çünkü bu onları şimdi ellerinde kalan asıl Anadolu eyaletine teveccühe icbar etmişti. Evvelce de söylediğim gibi Anadolu'ya karşı ihtimam gösterdikleri müddetçe Bizanslılar refah ve ikbale kavuşmuşlardır. Eğer Bizans Anadolu'da iyi bir hükûmet kurma hususunda kâfi derecede kuvvetli

olsaydı ve akıllı davranırsa idi hayatını temdit eder ve buna da hak kazanmış olurdu. Onun zevali asıl Anadolu siyasetinin ihmalden doğmuştur.

Şimdi Anadolu, Bizansın ihtişamının en yüksek mertebesine vasil olduğu zamankinden çok daha kuvvetli ve çok daha müttehit bir halk kitlesinin elindedir ve onun hükümeti de tarihin verdiği derslere bihakkin vakıftır. Memleketin bugün içinde yaşadığı yeni refah ve ikbaline şahit olmak tarihçi için büyük bir nimet ve zevktir. Çünkü müreffeh ve mes'ut olmak Anadolunun hakkıdır. Bütün beşer nevinin tarihi boyunca medeniyet ve beşeri saadette onun geniş ölçüde hissesi vardır. Nur ve ziyası seçilemeyen mazide vak'anüvisler belirmeden evvel ilk defa insan Anadoluda demiri topraktan çıkarmayı ve döve rek kullanmayı öğrenmiştir. Anadolu Etilerin büyük medeniyetinin yuvasıdır. Servetleri bir masal gibi dilden dile dolaşan Firikya ve Lidya krallarını o yetiştirmiştir. Hailevi bir şehir olan Trova onun ovalarında kurulmuştur. Eski Yunan

medeniyetinin birçok zaferleri onun sahillerinde kemale ermiş ve Yunan - Roma âleminin en üstün mütefekkirlerinden bazıları onun bağrında yetişmiştir. Bizansta fevkalâdelik taşıyan güzel her güzel şey Anadoludan gelmiştir. Selçuk medeniyeti en yüksek mertebesine Anadoluda vasil olmuştur. Osmanlı kültürünü en saf haliyle görmek için Bursa gibi Anadolu şehirlerini ziyaret etmeliyiz. Bugün bir kerre daha Anadolu, coğrafyanın kendisine tahsis ettiği büyük rolü tekrar oynamaya başlamak üzeredir.

Yine İstanbulun ve Boğazların bahtı Anadoluya bağlıdır. Tarih bu iki yerin saadettinin Anadolu ile olan sıkı münasebetlerine bağlı olduğunu göstermiştir. Bunları Anadoludan ayırmak için yapılan herhangi bir teşebbüs felâketle neticelenir. Kuvvetli bir millet Anadoluya hakim bulundukça Boğazlar meselesi denen dava ortaya çıkamaz. Bu yurttaki kavi bir milletin uzun zaman bakasını arzu, yalnız Anadoluya ve onun büyük ve güzel şehirlerine meclup olanların değil aynı zamanda beşeriyetin yarınki sulh ve saadettini düşünenlerin de en har temennisidir.

Çocuğun Zihnî Sağlığı

I

Yazan: A. Kemal Karadayı

Çocuklar, bir milletin medarı iftihar olan en büyük hazinesidir. Bir cemiyetin tekemmül ve terakkisi ancak çocuklarında mevcut olan kabiliyet ve istidatlarına istinad eder. Bu sebepten bir milletin mukadderatını çocuklarının hali hazır ve istikbalde alacakları vaziyetlerle tahmin edebiliriz. Onların talim ve terbiyesinde çok derin bir alâka göstermek her cemiyet ve müessese için birinci derecede ehemmiyeti haiz hayati bir meseledir. Bunu yapabilmek için de çocuğun ihtiyaçlarını iyice bilmek ve bu bilgiyi de şuurla kullanmak, inandığımız prensipleri harfiyen tatbik etmek lâzımdır.

Evvelâ şurasını hatırlamak icap eder ki, çocuk yapılış bakımından bir büyüğe ne kadar benzese, düşüncesi itibariyle ondan çok farklıdır. Biz bugünkü vaziyetimize, ellerini "Ay dede"ye uzatıpta onu yakalamak isteyen çocukluk çağı gibi uzun ve masum bir devir ve istihale neticesinde vasil olabildik Çocukla büyük arasında bilhassa zihnî bakımdan büyük farklar vardır. Bunu idrak etmek ve çocuğun düşünce ve hissiyatını tahlil etmeye ve ihtiyaçlarına göre cevap vermeğe çalışmak lâzımdır. Bazı çocukların doktorlardan korkmalarının sebebi daha evvel mutlaka bir doktorun canlarını yakmış olmasından ve o şahıs ve hâdise ile diğer bütün hâdiseleri karıştırmalarından ileri gelir. Çünkü çocukta teşhis ve temyiz melekesi henüz teessüs etmemiştir.

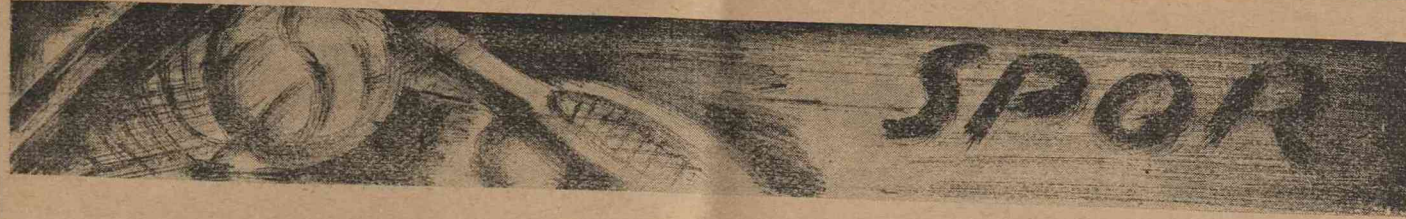
Büyüklerin yaptıkları diğer bir yanlışlıkta, çocuğun anlamadığı ve büyük bir iştiaqla öğrenmek istediği şeylere ait sorular karşısında şiddetle susturulması ve yahut yanlış cevaplar verilmesidir. Çocuk etrafında olan bitene karşı çok alâkalı ve tab'an mütecessistir. Hiç şüphesiz o her şeyi büyüklerin zaviyesinden görüp anlayamaz. Fakat onunda kendine göre hâdise ve esyayı müşahade ve izah şekli vardır. Çocuk her şeyden tecrit edilmiş bir varlık değildir. O veraset ile maziye bağlıdır. Kendisini çeviren muhite intibak

faaliyeti ile de "hal" ile sıkı ve daimî bir surette münasebette sayılır. "Mazi" den veraset yoluyla getirdiği temayüllerle birlikte "hal"deki muvaffakiyetleri, istikbaldeki vaidlerini teşkil eder. Çocuk hiçbir zaman doğuştan muayyen bir kalıba girmiş ve artık bir daha değişmeyen bir unsur olarak değil, bilakis yaşayan ve daima inkişaf eden canlı bir varlık olarak kabul edilmelidir. Bu hayatı cereyanlar içinde o gayri kabili inhina bir keyfiyet olup bilâhara iktisap edeceği evsaf ve seciyeler oldukça meçhuldür. Çocuk plastik olduğundan ve şüphesiz bir hudut dahilinde istediğimiz şekle sokulabileceğinden ilk yaşlar hayatının en mühim anları ve zihnî sağlığı bakımından altın devrini teşkil eder. İşte bu sebepten bu devirde gösterilecek ihtimam veya ihmâl istikbalde muvaffakiyet veya ademi muvaffakiyet, sıhhat veya hastalık, saadet veya sefalet imkânlarını hazırlar.

Doğuştan çocuğun veraset yolu ile getirdiği fizyolojik ve psikolojik seciyeler asla değişmeyip, gerek çocuğun ve gerekse büyüklerin istikbalde üzerinde tahrir ve ilâya uğraşacakları yegâne malzemedir. Biz çocuğun kendinde doğuştan bazı tabii malzemenin mevcut olduğunu ve ona bu ham maddeyi işlemek için de hayat ve muhitin bir fırsat ve imkân vasıtasını teşkil ettiğini kabul ediyoruz. Bu görüş çocuğu tazyik ve dayak ile istenilen şekle sokmaya çalışan eski nazariye ile taban tabana zıttır. Fakat bazı ferdî fikir ve arzuların hilâfına da olsa cemiyetin tealisi ve saadeti bakımından en müreccah yol olduğu şüphesizdir. Çocuğun inkişaf devrinde en mühim iki nokta şunlardır:

a. — Çocuğun temayüllerinin azamî şekilde izhar edilebilmesi.

b. — Bütün inkişaflarının cemiyetin ölçülerine imkân dahilinde uygun olması.

Gençlik Teşkilâtı ve Beden Terbiyesi

Bu günlerde memleket ve millet lehine bir kararın verilmiş olduğunu Büyük Millet Meclisi konuşmalarından öğreniyor ve gazetelerde okuyoruz.

Bu da Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü'nün Maarif Vekâletine bağlanması işidir. Evvelâ Türkiye İdman Cemiyetleri ittifakı sonra Türk Spor kurumu ve yakın zamana kadar Başvekâlete bağlı Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü halinde gittikçe tekâmüle doğru yollanmakta ve kudret peyda etmekte olan bu memleket davası son karar şekliyle en ideal ve mükemmel merhaleye doğru istikamet almış oluyor.

Zira mevzumuz bir insanın bir gençlik terbiyesi bir kitlenin teşkilâtlandırılması olduğuna göre ve her hangi bir insanın terbiyesi deyince; onun ahlâk, fikir ve beden terbiyesi bölümleri hatıra geleceği; ahlâk ve fikir terbiyesini büyük bir hassasiyetle idare eden Maarif Vekâletinin bunun mütemmimi olan beden terbiyesini de nefsinde toplaması tabiidir ki en salim bir yol ve usul olmuş oluyor.

Çünkü sayısı milyonlarla ifade edilen Türk gençlerinin karakter, kafa terbiyesini büyük bir ihtimâmla inkişafa götürerek, sevk ve idare Maarif Vekâletimizin, meşgul olduğu mevzuun esas unsurunu teşkil eden ahlâk, fikir Beden terbiyesi ki (üçü birbirini tamamlar ve biri diğerinden ayrı olamaz) bunu böyle bir hakikat olarak kabul ettikten sonra tabiidir ki beden terbiyesine de gereken önem ziyadesile verilecektir.

Nasıl ki ahlâkı tam, fikri yüksek olan bir insanın eğer vücudu çürükse beden terbiyesi noksansa bu çürük beden; mahfaza içinde saklanan kıymetli karakter yüksek fikirde zevale mahkûmdur. Özü oyulmuş ortası çürümüş nefis meyveli bir ağacın ömrü nasıl uzun değil kısa ise, ahlâklı,

olgun, fikirli bir insana çürük bir bünye, hastalıklı bir vücut, bakımsız bir beden içinde çabuk sönmeğe mahkûmdur. Aksinide iddia edecek değiliz. Yani kuvvetli bir beden, sporcu, bir vücut; fakat kafaîs boş, ahlâkı noksan; buda tamam bir iş değil.

Yüce Millî Şefimizin buyurdugu gibi her Türk gencinde enbaştta ahlâk terbiyesi olmak üzere fikir ve Beden Terbiyesi de olgunlaşarak mükemmel yetmiş milyonlarca şuurlu küteler, teşkilâtlı, disiplinli Türkiye Cumhuriyetinin desteklendiği güvenilir, ögünülür gençlik zümresi organize edilecektir.

Şimdiye kadar kendi mütevazî çatısı altında en verimli bir şekilde çalışan Maarif Vekâleti müesseseleri bundan sonra okul dışı gençliğini de ele alarak bütün Türk gençliğini en kestirme yoldan fenni metodlarla yetiştirerek en üstün seviyeye ulaştıracaktır. Bu nazik ve ağır ödevi de şerefle yapacaktır.

Cesarette, zekâda kabiliyet ve anlayışta her şeyde olduğu gibi en üstün bir varlık olan Türk milleti teşkilât ve organizasyon işlerinde de eksiksiz bir varlık, dünya muvazenesini iftiharla idare eden ögünülür bir kudret olacaktır. Bunun için her Türk genci üzerine düşen bu millî ödevleri seve seve yapacak, her müessesede bu sahada azami randımanı almak için hangi imkânlarla baş vurmak lâzım ise mevcut zaman, mekân şartlarını ve imkânsızlıklarını yenerek Türk gençliğini yükseltme hedefine doğru koşacak ve çalışacaktır.

Netekim; İzmir Halkevi de bugünden itibaren derhal faaliyete geçerek üzerine düşen ödevleri yapmağa canla başla çalışmaktadır. Bu meyanda okul dışı ve mükellefiyet çağı haricindeki bütün vatandaşları çatısı altına çağırarak binasına bitişik bahçesinde yaptırmakta olduğu açık cimnastik

Resim sergisinden bir köşe...

Eğre ressamlarının geçen ay içinde bir sergi açtıklarını yazmıştık. Muhitte geniş bir alâka toplayan ve çalışkan ressamlarımızın güzel eserlerini kucagında taşıyan bu sergi, İzmirimizin bu yoldaki ileri faaliyetini belirtecek durumdadır. Görüşlerimizi ayrı bir yazı ile gelecek sayımızda bildireceğiz.

Yukarıdaki klişe, güzel serginin beğnilen bir köşesini göstermektedir.

salonundaki aletlere vatandaşları davet etmektedir. Vatandaşların Beden Terbiyesi hizmetine amade olan İzmir Beden Terbiyesi öğretmenleri hergün nöbetle vazife alarak faydalanacaklardır. Yaşlarına göre hareket programlarını çizen ve 6 Temmuzda İzmir vatandaşları Halkevi çatısına davet eden bu vefakâr ve idealist öğretmenler kutsî maksat için icabeden fedekârlığı seve seve yapmağa koşmaktadırlar.

Her yerde ve yurtda bugibi müsbet hamlelerle ve Vekâletimizin ışıklı direktifleri dahilinde Türk gençleri amacına en kestirme yoldan kavuşacaktır.

Ahlâkı yüksek, fikri olgun, bedeni kuvvetli Türk genci milletin bütün ferdlerinde aranır ve başta tutulur. Birer vasıf, birer tam insan şartı olacaktır.

Her şeye kadir olan kudretli Türk milleti bu sahada da istenen ve beklenen randımanı en salim ve salâhiyetli ellerle, tez elden verecektir. Arefesinde bulunduğumuz bu yüksek amacın tahakkukuna doğru en cesur ve kutsî adım da atıldığını görüyoruz. Davanın tahakkuku uğruna mes'uliyetini ve işin nezaketini müdrükiz. Fakat mükemmelen yapılacağına ve başarılacağına inanıyoruz. Biz evvelâ inanan ve sonra başaran bir milletiz. Her şeyde olduğu gibi bunda da muvaffak olacağız. Çünkü inanıyoruz. Kudretli, teşkilâtlı, disiplinli, karakterli, olgun, kuvvetli Türk gençliği saf saf halk yığınları içinde organize edilerek milletin her çeşit safında kendini hissettirecek ve muvaffakiyet nişanesi olarak gösterilecektir.

M. Öz

DİL VE EDEBİYAT

“Baraj” sözünün kökü Türkçedir

Halkevimizin yeni Başkanı Göz Hekimi Mithat Orel’le dil konusu üzerinde konuşuyorduk. Söz, asırlarca önce Türkçenin zenginlik ve üstünlüğünü meydana koymak uğrunda büyük eserler vücuda getiren Kâşgarlı Mahmut ve Ali Şir Nevai’ye intikal etti. Bu ünlü Türk dilcilerinin yüksek hizmetlerini ve yorulmak bilmiyen çalışmalarını milli bir gurur içinde överken; bize yabancı gibi görünen bir çok söz köklerinin Türkçe olduğunu veya Türkçe ile yakın bir akrabalığı bulunduğunu söyledi. Bu fikrini te’yid etmek isteğiyle de aşağıdaki hatıra sını anlattı:

« Bir gün Isparta köylülerinden biri, muayene olmak üzere, bana geldi. Aramızda şöyle bir konuşma geçti:

— Nerelisin ağa?..

— Barlalıyım!

— Barla ne demek?

— Eskiden bizleri soyup soğana çeviren eşkiyalar vardı. Dedelerimiz, bu heriflerin baskınlarından kurtulmak için onların kolay kolay uğrayamayacağı uygun bir yer seçmişler ve bizim köye barınacak, sığınacak yurt, diye « Barla = Barla » adını vermişler... Bizler, ayrıca evlerimizin ve bağlarımızın etrafındaki çitlere de « Barı » deriz.

Mithat Orel, köylü ile yaptığı bu konuşmaya dayanarak « Baraj » kökünün Türkçe olması ihtimalini ileri sürdü ve dedi ki:

« Baraj » dağların kalın duvarlarla çevrilmesi ve buraya suların biriktirilmesi demek olduğuna göre, İspatlıların « Çit » yerine kullandıkları ve « Sed - Duvar » manasını taşıyan « Barı » sözünün bu kelime ile çok yakın bir ilgisi olsa gerektir. Anadolumuz, Avrupa gibi, dil üzerinde birçok tesirler icra eden sık ve önemli istilâlara uğramadığına ve atalarımız batı içlerine kadar yayıldıklarına nazaran « Barı » kelimesi Türkçedir ve bu söz, bizden Garba geçmiştir..»

Enteresan bulduğum bu görüşü incelemek tecessüsüne kapıldım ve güvenilir Türk kamuslarına baş vurarak Ahmet Vefik Paşanın Lehçesi Osmanî’inde « Sür, kale bedeni, sığınacak yer, duvar » anlamına gelen, « Barı = Baru » sözüne ve « Barımak » köküne rastladım.

Bu duruma göre, Mithat Orele, hak vermek lâzım geldiğine kanaat getirdim. Çünkü « Baraj » da nihayet suların toplanıp sığındığı bir yer demektir. Bu ve buna benzer kelimeler üzerinde yapılacak daha esaslı ve salâhiyetli araştırmalar dilmize ait bir çok hakikatleri meydana çıkaracaktır.

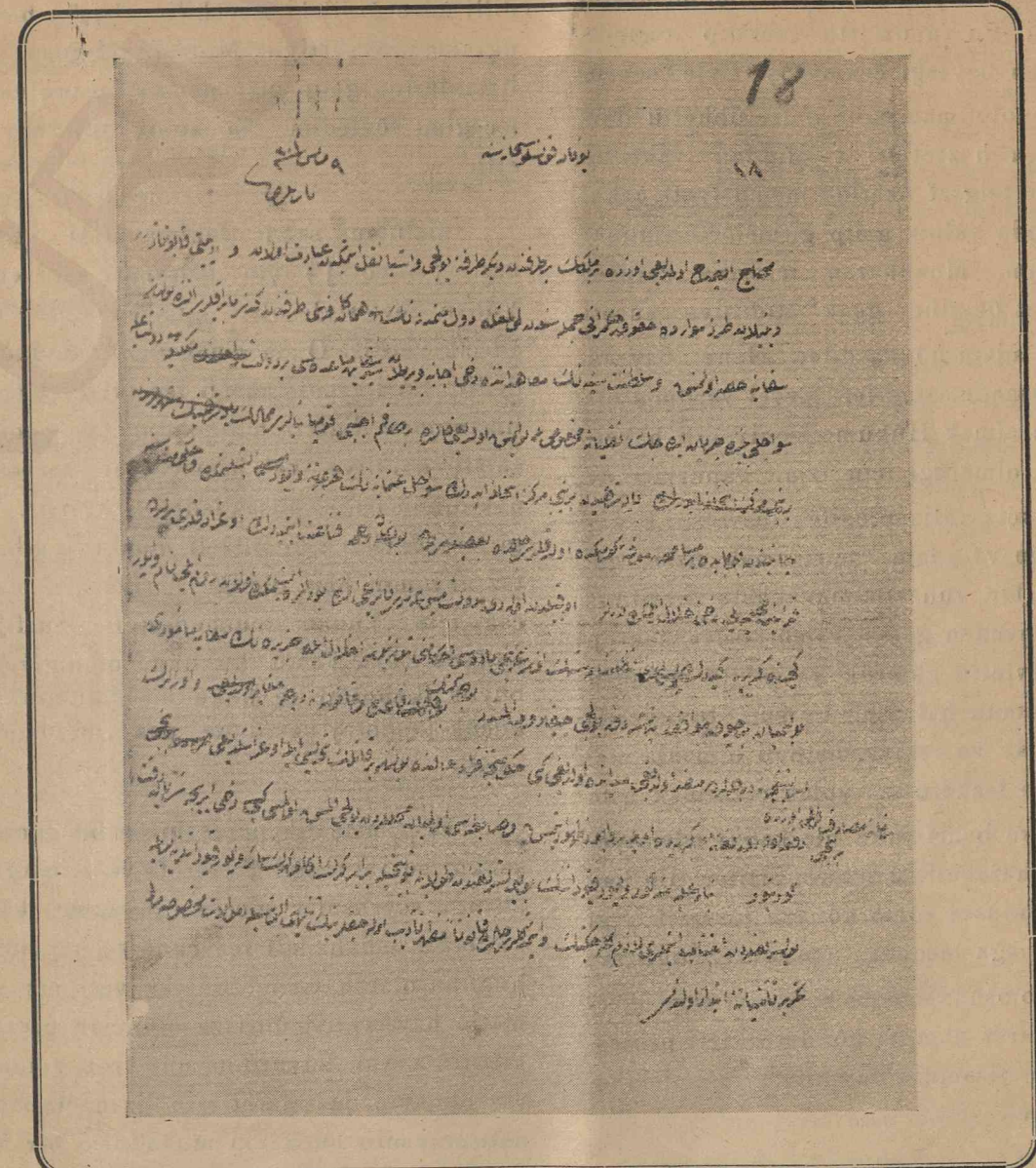
F. E. B.

1 Temmuz Deniz Bayramı münasebetiyle:

Namık Kemal’den iki tarihî vesika

Bu vesikalar, Namık Kemal’in Midilli, Rados ve Sakız mutasarrıflıklarında bulunduğu sıralarda Tahrirat Müdürlüğü yapmış olan merhum Baha Beyin oğlu, İzmir Sanatlar okulu makina öğretmeni Refik Baha Gürsoy tarafından verilmiştir. (FİKİRLER)

Namık Kemal’in Rodos mutasarrıfı iken, Yunan konsolosuna kendi el yazısıyla yazdığı tezkere müsveddesinin fotoğrafıdır.

[1] Dahiliye Nezareti Celiesi Canibi Âlisine
Fefkalâde

Übhetlû Devleilû Efendim Hazretleri.

Buralarda işliyen romörkörler hakkında ettiğim teşebbüsata karşı sefaretlerden vukubulan şikâyetler üzerine Hariciye Nezareti celilesinin ifadesiyle şeref tastir buyurulan ve bugün Vilâ yete mahsus miftah ile halledilen şifreli telgrafna-

(1) Midilli mutasarrıfı iken Dahiliye nezaretine yazılan tahrirattır.

mei samti âsafaneleri meali malûmu çakiranem oldu.

Zaten bu mesele bir takım vapurların muhtelif devletler bayrağı altında bulundukları halde Midillinin ve belki Anadolu ve Rumelinin her sahiline uğraması ve uğradıkları yerlere teskere siz adam ve pulsuz mektup taşıması itiyat ettiklerinden neşet etmiş idi. Resmî ve hususî vukubulan muhaberati müteaddide ve iş’aratı kemte-

ranememin devletli Naşit Paşa Hazretleri tarafından mazhar olduğu tekidatı kanunperverane üzerine İzmirdeki Coli kumpanyası Konsoloshanesinin sefarethanesini düşünmiyerek bir sureti tesviye bulmak için avukatını, direktörünü tarafı çakeraneme göndermiş ve devleti aliye bayrağı altında seyrüsefer etmek için mezuniye istihsaline çalıştığını beyan ederek bir müddet kendilerine ilişilmemesini niyaz etmiş idi. Bu vapurların mektup taşımamak ve Osmanlı bayrağı çekmek şartıyla seyrüseferlerinin menolunmamasına dair ühhetli devletli Sadık paşa hazretleri tarafından vaktiyle gönderilmiş bir telgraf üzerine memuriyeti çakeranem zamanında yalnız gelip gitmelerine muhalefet etmemiştim. Muahharan icrasına zaruret messeden şiddet üzerine gene Midilliye sureti mahsusada bir adam göndardiler. Gene bayrak tebdili için müsaade istediler. Evvel verilmiş bir müsaadeyi geri almak Hükümetiseniye'nin haysiyetine muvafık olmadığı için İzmir vapurlarında bayrak tebdili için intizar edilen cevaba kadar buralara mektup ve adam kaçırmamak üzere gelip gitmelerine bir ruhsati muvakkate verilmiş idi. Kaleisultaniyeden gelen romörkörler mektup kaçırmak ve devletin gümrük ve zabıta memuru olmak şöyle dursun hatta bir kurşun atımı yerde adam bulunmayan ve eşkiya methali olmakla maruf olan yerlere tezkeresiz yolcu çıkarmak gibi kavanin zabıta ve bahriyenin hiç kabul edemiyeceği bir takım hareketlere ictisar ettiler. Bu hakette devam olunursa romörkörlere hırsız kayığı nazariyle bakmağa mecbur olacağını İngiltere ve Yunan konsoloshanelerine beyan etmeğe mecbur oldum. Sefaret namına gönderdikleri protestoları da esbabı nizamiye tayini ile keenlemeyekün addeyledim.

Yunan konsolosu nim resmî bir surette müracaat etti. Cereyan eden muhavere üzerine eğer devletialiyeden bir mezuniyeti resmiye istihsalini taahhüt ederse üç dört ay yalnızca gümrük ve liman memuru olan ve cezirece ticaretgâh addolunan Midilli ve Molova iskelelerine bu vapurların uğramasına mümanaat olunmayacağını beyan ettim. İngiltere konsolosu ise romörkörlerin gelip gitmesi hakkında bir emir alınıp alınmadığını tahriren sormakta ve öyle bir emir alınmadığına dair cevap almakta olduğu halde bugün

nezdi çakeraneme geldi. İngiliz bayrağı altında Midilliye gelecek vapurların kabul olunup olunmayacağını şifahen sual eyledi.

Bu vapurlar eğer bir İngiliz kumpanyasına mensup ise bir kaç ay zarfında bir mezuniyet veya bir emir tahsiline taahhüt olunmak ve Midilli sancağındaki sevahilin başka bir tarafına uğramamak şartıyla Midilli, Molova ve Yunda limanlarına gelip gitmelerine mezuniyet verebileceğimi söyledim. Konsolos Bey anı da kabul etti.

Malûmu samîi fahimaneleri buyurulduğu üzere (kabotaj) için saltanatı seniye'nin yalnız Yunan devletiyle olan muahdesinde bir müsaadecik vardır. O da muahedenin onuncu bendindedir. Bu fıkranın meali ise iki devletten birinin limanından diğerinin limanına bir geminin mahsulâtı dahiliye ve hariciyeden serbestçe eşya naklolunmasına müsaadeden ibarettir. Vakıa İngiltere devleti sair düveli muahede gibi en mümtaz akvamın haiz olduğu imtiyazata mazhar olacağı için Yunan muahdesinin bu fıkrasından istifade eder. Fakat hukuku umumiyeden olan büyük (kabotaj) ile hukuku hükümraniyeden olan küçük (kabotaj beyninde pek büyük bir fark vardır.

Eğer memaliki padişahının bir limanında teşekkül ederek istediği tarafa ve istediği bayrak altında seyrüsefer edecek seyyahatı bahriye şirketlerine muahedatı mevcude ve kavaidi külliye hilâfına olarak bu mezuniyet verilmiş ise hükümetin haysiyeti muhrfaza olunmak üzere bu hakikatın beyan buyurulmasını ve o yolda bir cevaz olmayıp da sefaretlerin izacı üzerine saltanatıseniye'nin bu hakkı mukaddesi bir tarafa bırakılmak arzu ediliyorsa kulları böyle hale vasıtai icra olamayacağından edilecek hareketin suretikattiye ve vazihada emrû işaretini istihhama mecbur oldum. Olbapta ve herhalde emrûferman hazreti menlehülemrindir.

11 Şaban sene 300 ve 4 Haziran sene 99

Bende
Midilli Mutasarrıfı
Namık Kemal
(Mühürdür)

KİTAP ve DERGİLER ARASINDA

FRANSIZ FACIASI

André Maurois'ın bu kıymetli eserinin, (marifetçi arkadaşlarımızdan Mansur Tekbinin güzel tercemesiyle) Türkçemiz kazanmış bulunmaktadırdır.

A. Maurois gibi yüksek bir romancı, ince bir psikolog, kuvvetli bir mharir elbette okumağa değer. (Fransa faciasında) tahlil ettiği mevzuular şunlardır: 1— Niçin Fransa ve İngiltere harbe iyi hazırlanmamıştır? 2— Niçin harbin ilk sekiz ayı fena kullanıldı? 3— Niçin şahıs meseleleri harbin idaresine engel oldu? 4— Niçin Alman taarruzu bu kadar çabuk muvaffak oldu? 5— Niçin İngiltere ve Fransa birbirlerinden ayrıldılar? 6— Niçin fazilet demokrasilerin zenbereği olmalıdır?

Bundan başka, geçenlerde Almanyadan tekrar kaçmağa muvaffak olan General Graud ile Amiral Nord'a dair yazıları, Belçikaya giriş, muharebeye doğru, kraliyet hava kuvvetleri Kanadalı Fransızlar başlıklı canlı müşahedeler taşıyan ve okuyucuyu dirik bir alâkayla sürükleyici makaleler takip etmektedir.

FİKİRLER Bu faydalı kitabı okuyucularına hararetle haber verir.

BAĞ MECMUASI

Haziran nüshası ile 5 nci sayısını tamamlayan İzmir ve Ege bütününün bu değerli arkadaş mahalli renk ve çeşnileriyle memleket ihtiyacına kuvvetle cevap verme yolunda yorulmadan ve bir olgunluk havesini dağıtmadan yürüdüğünü bir kat daha göstermiş bulunuyor; memleketimizin şiir ve sanat alanında zevk ve dil bütün-lüğünden ayrılmadan bütün ağır başlılığıyla çalışan kıymetli bir arkadaşır. Yaşadığımız

yılların bütün mevzât varlıklarına ve münevverliğimizdeki okumak zevk ve terbiyesinin kıtlığına yaşama icabatını kendinde gören ve kıymetini tanıttırarak her gün biraz daha dolgunlaşan bu genç ve dinç arkadaşı bütün okurlarımıza ve gençlerimizin görmelerini ve okumalarını hararetle tavsiye ederiz.

Bu sayıdaki yazılar: „Edebiyatımızda birlik ve beraberlik“ baş yazısı Âli Beyin Lehçetülhakayik adlı mizahî eserinin yepyeni bir şekilde tetkik ve tahlili, İzmirde Kâtipoğlu gibi üstünde durulmamış fıklor bir inceleme „Yahya Kemalden gazel“ Behçet Kemal Çağlar'ın bugünkü edebiyata dair anketi, Lâle üstünde bir sanat incelemesi ve Nihat Kobek'in Kurşun adlı nefis bir hikâyesi şiirlerle ayrıca bir antolojiyi ihtiva etmektedir.

(Bağ) arkadaşımızın orijinal bir buluşla açtığı bu antoloji sayfasında „Eski ve yeni kıymetlerimi“zi bir arada yaşatmak bakımından bizim edebiyatımıza yerinde bir hizmette bulunmuş oluyor.

TANRIDAĞI

Eski Türkçü Doktor Rıza Narun yeni bir inan ve iman kaynağı ciddi bir biçimde yaşatmağa başladığı ve içinde kendi fikir ve ideolojisi etrafındaki yazıları bir araya topladığı bu olgun fikir mecmuasını 9 uncu sayısı çıkmıştır. Okurlara tavsiye ederiz.

MİLLET

Ankarada olgun bir arkadaş kitlesi tarafından ağır başlı bir dolgunluk içinde çıkan ve daha ziyade ilmi yazıları ihtiva eden bu yeni arkadaş tanıtmayı borç biliriz.

EVİMİZ ÇALIŞMALARI

Dr. H. H. Curanın:

Üç yıldanberi evimi idare heyeti reisliğinde bulunana Dr. Hüseyin Hulki Cura, son defa inhilal eden İzmir mebusluğuna Partimizce namzet gösterilmiş 31 Mayıs 1942 günü Evimiz salonunda yapılan seçimde, ittifakla İzmir mebusluğuna intihap olunmuştur. Sayın Dr. Hüseyin Hulki Curanın şimdiye kadar memlekete ifa ettiği hizmetlerin teşrii vazifesinde daha uzun müddet devam eylesinini temenni ederiz.

Yeni reisimiz:

Halkevi reisimiz Dr. Hüseyin Hulki Curanın İzmir mebusluğuna intihabı üzerine C. H. P. vilâyet idare heyeti azasından Dr. Mithat Orel'i Evimiz idare heyeti reisliğine seçmiş ve sayın reisimiz Haziran başlangıcından itibaren evimiz idare heyeti reisliğini ifaya başlamışlardır.

Ötedenberi yurt ve millet emrindeki muvaffak mesaisi ile tanınmış olan sayın Dr. Mithat Orel'in İzmir Halkevi reisi sıfatıyla memlekete büyük hizmetler ifa edeceği şüphesizdir.

Başarılar dileriz.

Resim sergimiz:

Güzel sanatlar şubemiz, Haziranın ilk haftasında, Evimizde bir (Ege Ressamları Resim Sergisi) açmıştır. Evimize bağlı resamlardan Abidin Etdar, Celâl Uzel, Emin Gürar, Arif Tuğal, Kadri Atamal, İlhami Salman, Yekta Türkçü, Nihat Acemi, Rıza Hiti, J. Ediref'in iştirak ettiği sergide güzel muvaffak eserler teşhir olunmuş, 15 Haziran tarihinden 30 H. tarihine kadar halkımıza açık bulundurulmuş olun sergiyi 4050 yurttaş ziyaret etmiştir.

Piyano dersleri:

Güzel Sanatlar şubemiz Haziran ayından itibaren piyano öğrenmek isteyenler için bir kurs açmış ve genç sanatkarlarımızdan, öğretmen Salâhattin Göktep'nin idaresinde derslere başlamıştır.

Mevcut amatör Müzisyenler evimize davet edilerek halkın müzik terbiyesi mevzuu tetkik edilmiş; garp tekniğiyle bestelenmiş halk türkülerini yapılması ve yayılmasına karar verilmiştir.

Dil ve edebiyat komitesi bu türkülerin gütlerini hazırlıyacaktır.

Dil, Edebiyat çalışmaları:

Dil ve Edebiyat şubesi mecmuamızın her bakımdan daha güzel ve mükâmil bir şekilde çıkarılması için çalışmalara koyulmuş ve ayrıca Ödemiş, Tire, Bayındır köylerinde folklor tetkik gezileri tertibine teşebbüs etmiş, ve bu gezilerin programını hazırlıyarak 10 Temmuzda itibaren gezilere çıkmıştır.

İstanbul, Ankara Üniversiteleri İngiliz profesörlerinden mürekkep bir heyet tarafından 16 Haziran 1942 gününden itibaren, önce hazırlanan program dairesinde konferanslar verilmeğe başlanmıştır. Dikkate şayan olanlarını neşretmekte olduğumuz bu konferanslara halkımız çok büyük bir rağbet göstermektedir.

Temsil şubesi çalışmaları:

Dekorları tamamen yenileştirilen, cazip ve güzel bir şekil alan sahnemizde, gelecek mevsimde verilecek temsillerin hazırlıklarına girilmiş, temsil şubemizin genç elemanları, provalarına başlamışlardır.

SPOR:

Evimizin bahçesinde açık hava jimnastik salonu yaptırılmaktadır. Kum havzu da vardır. Burası, portik ve sportif oyunlar yeridir. Gençlerimizin faydalanması için yakında düzgün bir programla çalışmalara başlanacaktır. İzmirdeki kadın ve erkek Jimnastik öğretmenleri evimizde toplanarak (25 yaşından yukarı) yurttaşların bedenî kabiliyetlerini muhafaza etmek ve arttırmak maksadıyla bir kurs açılmasına karar vermiştir.

Sahibi : HAYDAR CANDANLAR

Negriyat müdürü: RAHMİ BALABAN

Basıldığı yer : CUMHURİYET BASİMEVİ

İzmir
ESNAF VE AHALI
BANKASI
Sermayesi 10000000
Türk lirası
Merkezi : **İZMİR**

Şubeleri : ÖDEMiŞ, SALIHLI, TURGUTLU
ALAYEHİR, TİRE.

Her türlü banka muamelesi yapar, en müsait
şeraitle mevduat kabul eder.

Kurallar senede 4 defa, 11 Haziran, 11 eylül
11 birinci kânun 11 Mart tarihlerinde çekilir.

Halkevleri Dergisi

Halkevinin adı	Derginin adı	Kaç günde bir çıktığı
Adana	Görüşler	Aylık
Afyon	Tagpınar	"
Amasya	Yeşilirmak	"
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Bafra	Altınyaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	"
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Burdur	Aylık
Artvin	Çoruh	İki ayda bir
Denizli	İnanç	Aylık
Diyarbakır	Karacadağ	"
Elazığ	Altan	"
Eminönü	Yeni Türk	"
Eminönü	Halk bilgisi haberleri	İki ayda bir
Kayseri	Erciyağ	Aylık
Ekişehir	Halkevi	"
Giresun	Aksu	"
Isparta	Ün	"
İzmir	Fikirler	Onbeş günde bir
Kars	Doğuş	Aylık
Konya	Konya	"
Manisa	Gediz	"
Mersin	İçel	"
Merzifon	Taşan	"
Milâs	Yeni Milâs	"
Muğla	Muğla	"
Niğde	Akpınar	"
Niksar	Ülker	"
Tire	Küçük Menderes	İki ayda bir
Trabzon	İnan	Aylık
Samsun	19 Mayıs	"
Sinop	Dıranaz	"
Sivas	Orta Yayla	"
Yozgat	Bozok	Onbeş günde bir
Zonguldak	Kara Elmas	Üç ayda bir

Basıldığı tarih: 14 Temmuz 1942

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/801591
DERGİLER FİKİRLER : İZMİR HALKEVİ DERGİSİ 230 (1942)
Markası: .MARKASIZ Bulunduğu Yer: Konusu: TÜRKÇE

